

YS II.4-15 over onwetendheid omtrent het Werkelijke

Met selecteerde gedeelten van het commentaar van Taimni. (8e druk p. 146-149)

4. Avidyā, onwetendheid omtrent het Werkelijke, is de oorsprong van die dingen die erna worden genoemd, of ze zich nu bevinden in sluimerende, ijle, afwisselende of uitgebreide toestand.

Deze Sūtra geeft twee belangrijke feiten omtrent de aard van de Kleśa's [obstructies]. Het eerste is hun onderlinge verwantschap. Avidyā is de grondoorzaak van de andere vier Kleśa's, die op hun beurt alle ellende van het menselijk leven teweegbrengen. Een nauwkeuriger studie van de aard van de andere vier Kleśa's zal niet alleen tonen dat ze slechts op de grond van Avidyā kunnen groeien, maar ook dat de vijf Kleśa's een aaneengesloten reeks van oorzaken en gevolgen vormen. De relatie die tussen de vijf Kleśa's bestaat, kan men vergelijken met de relatie tussen wortels, stam, takken, bladeren en vruchten van een boom. [...]

5. Avidyā is respectievelijk het niet-eeuwige, het onzuivere, het boze, en het niet-Zelf te houden voor het eeuwige, zuivere, het goede en het Ātman.

Deze Sūtra verklaart dat Avidyā de oorzaak van de Kleśa's is. Het spreekt vanzelf dat het woord Avidyā niet gebruikt wordt in zijn gewone betekenis van onwetendheid of gebrek aan kennis, maar in zijn verhevenste filosofische betekenis. Om de betekenis van dit woord te kunnen vatten, moeten we ons het beginproces te binnen roepen, waarbij volgens de Yoga-filosofie het bewustzijn, dat wil zeggen, de Werkelijkheid die aan de manifestatie ten grondslag ligt, in de materie verwickeld raakt. Bewustzijn en materie zijn apart en volslagen verschillend in hun essentiële aard, maar om redenen die in de volgende Sūtra's besproken zullen worden, moeten ze bijeengebracht worden. Hoe kan Ātmā, dat eeuwig vrij en zichzelf genoeg is, ertoe gebracht worden om de beperkingen te aanvaarden die betrokken zijn bij de associatie met de materie?

Door het de kennis te ontnemen, of liever gezegd, het besef van zijn eeuwige en zichzelf genoeg-zijnde aard. Dit wegnemen van de kennis omtrent zijn ware aard, waardoor het verwickeld raakt in de cyclus van de evolutie, wordt teweeggebracht door een transcendente kracht die inherent is aan de Allerhoogste Werkelijkheid en die Māyā, of de Grote Begoocheling of Illusie, wordt genoemd.

Natuurlijk kan deze eenvoudige stelling van een transcendente waarheid aanleiding geven tot ontelbaar vele filosofische vragen, zoals: 'Waartoe is het nodig dat Ātmā, dat zichzelf genoeg is, verwickeld raakt in de materie?', of 'Hoe is het mogelijk dat Ātmā, dat eeuwig is, verwickeld raakt in de beperkingen van Tijd en Ruimte?'

Er bestaat geen echt antwoord op zulke essentiële vragen, hoewel er van tijd tot tijd, door allerlei filosofen, vele en ook wel heel absurde antwoorden aan de hand zijn gedaan. Volgens diegenen die van aangezicht tot aangezicht hebben gestaan met de Werkelijkheid en dit geheim kennen, is de enige methode waardoor dit geheim ontsluit kan worden, zelf de Waarheid te leren kennen die aan de manifestatie ten grondslag ligt, en die door haar aard zelf niet mededeelbaar is.

Tengevolge van de illusie waarin het bewustzijn verstrikt raakt, begint het zich te identificeren met de materie waarmee het geassocieerd raakt. Deze identificatie wordt steeds sterker naarmate het bewustzijn dieper in de materie neerdaalt, totdat het keerpunt wordt bereikt en de opgang in tegengestelde richting begint. Het omgekeerde proces van de evolutie waarin het bewustzijn zich als het ware geleidelijk uit de materie losmaakt, heeft als resultaat dat het hoe langer hoe meer beseft wat zijn Ware aard is en eindigt in volledige Zelf-realisatie in Kaivalya. De benaming Avidyā slaat op dit fundamentele gemis aan kennis omtrent de Ware aard, beginnend met de evolutie-cyclus, teweeggebracht door de kracht van Māyā en eindigend met het verkrijgen van de Bevrijding in Kaivalya. Avidyā heeft niets te maken met de kennis die we door het intellect verkrijgen en die slaat op de dingen van de werelden van verschijningsvormen. Iemand kan een groot geleerde zijn, een wandelend woordenboek, zogezegd, en toch zo volledig ondergedompeld zijn in de begoochelingen van het denkapparaat, dat hij misschien veel lager staat dan een onnozele Sādhaka [beoefenaar van yoga] die al enigszins het besef heeft van de grote begoochelingen van het intellect van het leven in deze fenomenale werelden. De Avidyā van deze laatste is veel geringer dan die van de ander, ondanks het geweldige verschil in intellectuele kennis. Deze afwezigheid van besef omtrent onze ware aard mondt uit in het onvermogen om onderscheid te zien tussen het eeuwige, zuivere, zalige Zelf en het niet-eeuwige, onzuivere en lijdende niet-Zelf.

Het woord 'eeuwig' betekent hier zoals gewoonlijk de staat van bewustzijn die uitgaat boven de beperking van tijd, zoals we deze kennen als opeenvolging van fenomenen. 'Zuiver' slaat op de zuiverheid van het bewustzijn, zoals dit bestaat zonder beïnvloed en gewijzigd te worden door de materie, die het de beperkingen van de drie Guṇa's en de daaruit voortvloeiende begoochelingen oplegt. 'Zalige' slaat natuurlijk op de Ānanda of gelukzaligheid die inherent is aan het Ātman, en die onafhankelijk is van elke uiterlijke bron of omstandigheid. Het gemis van deze Sukha of gelukzaligheid, dat niet te vermijden is als het bewustzijn zich met de materie identificeert, is Dukkha of ellende. Alle drie hoedanigheden die genoemd zijn bij het onderscheid tussen het Zelf en het niet-Zelf, dienen alleen ter illustratie, maar zijn niet volledig, want het is onmogelijk om de aard van het Zelf te definiëren en het van het niet-Zelf te onderscheiden in de termen van de beperkte begrippen van het intellect. Het centrale begrip dat men moet vatten, is dat het Ātmā in zijn zuiverheid zich volledig bewust is van zijn ware aard. De progressieve indaling in de materie ontnemt het zijn Zelfkennis in toenemende mate en het is het gemis van deze Zelfkennis die Avidyā wordt genoemd. Aangezien deze kwestie betrekking heeft op de werkelijkheden die buiten het bereik van het intellect liggen, is het onmogelijk dit te begrijpen door middel van het intellect alleen.